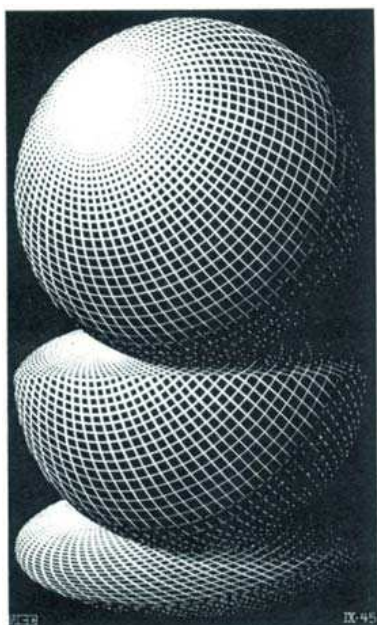

Maurits Cornelis Escher

Na naslovnoj stranici ovoga broja našeg časopisa nalazi se crtež nizozemskog slikara-grafičara Mauritsa Cornelisa Eschera (1898. – 1972.). Djela ovog umjetnika vrlo su popularna i mnogima poznata premda često o njemu samom znaju (jako) malo.

Tri kugle

Escher je omiljeni umjetnik matematičara. Svojom je bujnom maštom koju je poticala matematička intuicija stvorio sjajna djela

u kojima oni prepoznaju svoj apstraktni svijet. A možda su baš matematičari i “otkrili” Eschera. Za trajanja međunarodnog matematičkog kongresa u Amsterdamu u rujnu 1954. godine, postavljena je izložba Escherovih radova i bila je pravi hit. U predgovoru katalogu te izložbe, a napisao ga je nizozemski matematičar N. G. de Bruijn, zapisane su i ove riječi:

Nisu samo geometrijski motivi ti koji će oduševiti matematičara. Možda je značajnija izvjesna razigranost koja se javlja posvuda u matematici i koja za mnoge matematičare i čini draž njihova područja rada. Sudionike Kongresa zasigurno će razveseliti prepoznavanje svojih misli iskazanih na jedan drugi način od onoga na koji su navikli .

Sam je Escher, prema svjedočenju jednog od najvećih geometričara XX. stoljeća i velikog štovatelja Eschera i njegova djela, Kanađanina Coxetera, rekao:

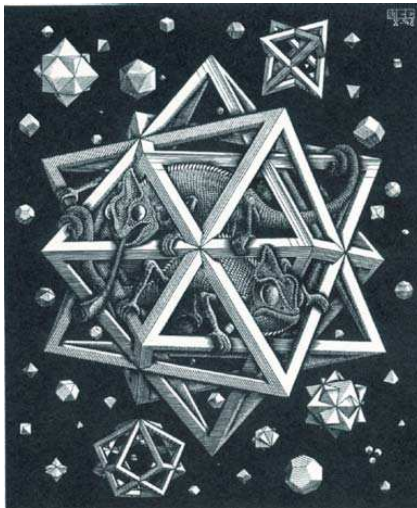
Time što su mi osjeti otvoreni prema zagonetkama koje nas okružuju, i time što razmišljam o osjetima i analiziram ih, približujem se području matematike. Iako mi nedostaje znanstveno obrazovanje i znanje, često se osjećam srodniji matematičarima nego kolegama iz struke.

U svojim crtežima Escher se poigrao paradoksima predodžaba trodimenzionalnog

Vidikovac

prostora u ravnini (najpoznatiji su *Vidikovac* i *Vodopad*). Istraživao je i crtao neke zanimljive prostorne objekte (*Tri kugle*, *Zvijezde*, *Möbiusova traka*, *Čvorovi* itd. Ilustrirao je na svojim grafikama particije ravnine na suklad-

Zvijezde

Möbiusova traka

ne dijelove. Najpoznatiji su *Jahači*, a jedan primjer imamo na naslovnici.

Koliko ja znam, o postojanju objektivne stvarnosti nema nikakvog dokaza do li naših osjetila, a ne vidim zašto bismo vanjski svijet prihvatili kao takav jedino zbog naših osjetila.

Ne ukazuju li i ove Escherove riječi koliko je i u svojim razmišljanjima taj umjetnik bio blizak svijetu matematike?

*Ovaj je tekst priređen prema znatno opsežnijem članku dr. Vladimira Devidéa, što je tiskan u knjizi *Matematička čitanka*, Školska knjiga, Zagreb, 1991.*

Jahači